

Degradació al monestir de Sant Cugat

El claustre trontolla

El claustre del monestir de Sant Cugat no es pot visitar. Un informe ha aconsellat d'apuntalar-lo perquè no s'enfonsi. Les obres de rehabilitació per a ubicar-hi el Centre de Restauració de la Generalitat podrien haver-ne agreujat la situació.

Des del 31 de juliol el reial monestir de Sant Cugat del Vallès no es pot visitar. Un cartell a la porta explica que està tancat per obres. No indica fins a quan. Però truquem i ens identifiquem. Ens permeten de donar-hi un cop d'ull. El claustre romànic dels segles XI-XII es troba en unes condicions inhabituals. Part del sostre està apuntalat amb estructures de fusta en forma de mitja lluna i fines barres de ferro de suport. A terra, més estructures de fusta, barres de ferro i taulons. Hi ha columnes recobertes amb plàstics i apuntalades. El sostre de volta és ple d'esquerdes. El panorama no pot ser més desolador. Pugem a la primera planta, on hi ha el segon claustre, aquest del Renaixement. El terra és nou, de color blavós; han col·locat una mena de paret de vidre a uns quaranta centímetres de les columnes. El claustre superior queda tancat. A cada angle d'aquesta galeria interior veiem unes caixes rectangulars metàl·liques: són per a l'aire condicionat. Al voltant d'aquest claustre, hi han disposat dependències i despatxos. És aquesta l'àrea del monestir que ha d'albergar el Centre de Restauració de la Generalitat de Catalunya, i per això hi duen a terme les obres de rehabilitació indispensables.

El panorama desolador que descobrim a simple observació s'ajusta perfectament a les conclusions a què havien arribat els arquitectes Antoni Castro i Fructuós Manyà, encarregats de realitzar un informe per a avaluar la situació en què es troba el claustre romànic. Del document es desprèn que el claustre pot caure de l'un moment a l'altre. Per exemple, es podria ensorrar per efecte de la vibració dels condicionadors d'aire de la primera planta –i no cal dir, si es produís un petit moviment sísmic.

Segons Eduard Carbonell, director general del Patrimoni Cultural, dir que el claustre és a punt de caure “és exagerat.

Podrien passar vint anys més sense que passés res”. El que ocorre és que “hi ha un desplaçament de les columnes de la base respecte al seu suport”. I arran de les conclusions de l'informe s'ha decidit d'apuntalar les columnes més desplaçades. Les obres d'apuntament s'allargaran durant tot el mes d'agost. Després, el claustre es tornarà a obrir al públic.

Aquest afer de la degradació ja ve de lluny. L'arquitecte Jordi Ambròs va treballar en la restauració d'aquest monument històric-artístic del 1972 al 1984. Cap al 1974, Ambròs va iniciar la consolidació de les galeries del claustre inferior i superior. “El claustre romànic és fet d'una pedra no gaire bona. Amb la compressió es desfà ràpidament. El 1974 vam fer-ne una remodelació clàssica; era la mesura típica i l'única que es podia fer en aquell moment. Vaig demanar pressupost per a poder fer el seguiment de l'evolució del claustre, però no fou concedit. Per tant, no hi va haver cap control de seguiment”. Per Ambròs la situació del claustre és crítica. I, sobretot, creu que hi ha un problema de gestió. El 1984 va instar el Patronat del monestir –format per la Generalitat, l'Ajuntament de Sant Cugat i pels representants de l'Església– perquè disposés un projecte directiu de la rehabilitació d'aquest monument artístic, i d'aquesta manera arraconar d'una vegada per totes projectes parcials i pedaços. La resposta fou l'acomiadament.

Les obres parcials continuaren. El 1988 comença el projecte de rehabilitació d'una part del monestir perquè acollís el Centre de Restauració de la Generalitat. El 1991 hi fan les obres més agressives, perquè es tractava d'un projecte que volia guanyar espai. Hi instal·len un terra nou i les parets de vidre al claustre superior. Alhora detecten que havien saltat una colla de rajoles i que s'havien obert esquerdes a les parets d'algunes dependències del monestir, habilitades provisionalment per als restaura-

dors. Fonts consultades per EL TEMPS asseguren que aquest projecte ha contribuït a precipitar el deteriorament del claustre romànic. Però Eduard Carbonell ho nega taxativament: “les columnes no aguanten el sostre”. I afegeix: “El terra de la primera planta s'enfonsa, perquè els fonaments de la planta baixa són dèbils, però les dependències de la primera planta més aviat fan de contrafort i no afecten el claustre”.

El 1991, Catalana Occident va aportar 200 milions per a la restauració del monestir. Amb aquests diners, més les partides de la Generalitat, es va reunir, segons Carbonell, el pressupost necessari per a configurar un pla directiu de la restauració de tot el monestir. “S'han encarregat uns estudis previs de la planimetria nova de l'edifici –que ja tenim–, un de geològic sobre el desgast de la pedra i un de resistència, que és el que han elaborat Antoni Castro i Fructuós Manyà”.

Les obres que s'enceten aquest mes al claustre són la primera fase del pla directiu de restauració del monestir. Ara duen a terme les obres d'apuntament i, en un segon estadi, cap a mitjan octubre, començarà el que Eduard Carbonell anomena “la solució definitiva”, consistent a reforçar –amb bigues i tirants de ferro interiors– els contraforts i frisos del claustre, a fi que el pes no recaigui en columnes i capitells. Després d'aquestes obres, Carbonell diu que la vibració dels condicionadors d'aire ja no afectarà el claustre.

L'operació d'apuntament del sostre de volta del claustre té una previsió de cost de 14 milions de pessetes. Però, des del 1988 al 1991 ja s'hi ha invertit un total de 325 milions de pessetes, al Monestir de Sant Cugat.

AQUÍ SÍ, AQUÍ NO

La situació crítica en què es troba el claustre romànic ha tornat a obrir el debat

A l'esquerra, part del sostre de volta del claustre romànic, ja apuntalat. A la dreta, dalt, taulons i estructures de fusta i barres de ferro a punt de col·locar. Al centre, condicionador d'aire al claustre de la primera planta. Baix, columna recoberta de plàstic.

JORDI MORERA

sobre si el monestir de Sant Cugat és un bon lloc per a instal·lar-hi el Centre de Restauració de la Generalitat. L'Associació de Veïns s'ha manifestat reiteradament contra les utilitats que es dona al monestir. L'ex-alcalde socialista, Oriol Nicolau, ja va retardar les obres durant el seu mandat. Ara, el grup municipal d'IC ha declarat que presentarà una moció.

Diverses raons desaconsellen d'instal·lar el Centre de Restauració en aquest edifici. El monestir és un monument històrico-artístic protegit i, per tant, s'ha d'anar molt en compte amb les remodelacions que s'hi fan. Això fa que el Centre de Restauració no disposi d'aquella infraestructura que en

faria un centre de primera línia. Des del 1981 que es rehabiliten espais del monestir per a albergar-hi aquest servei, però el fet és que, després de deu anys, els restauradors que hi treballen encara no disposen de cap sistema d'extracció de gasos tòxics, ni d'aigua corrent, ni poden fer-hi anàlisis físico-químiques.

La Generalitat vol crear al monestir de Sant Cugat una gran institució de restauració vinculada amb la formació i la investigació. Serà el centre restaurador que coordinarà els serveis d'Atenció a Museus (SAM). Hi ha previst de crear-ne set, d'aquests serveis; el primer enguany a Pedret, Alt Empordà, i l'any que ve el segon, a

Mataró. Aquests espais seran tallers de restauració de primers auxilis, que dependran del Centre de Sant Cugat.

La ubicació del Centre de Restauració dins el monestir sembla una solució més romàntica que no efectiva, però Eduard Carbonell no ho creu pas així: "És un bon lloc i és la millor funció que podem donar al monestir. La solució romàntica seria de deixar-lo en ruïnes". No s'ha plantejat, doncs, un canvi de seu. Ell creu que la situació real del claustre no és greu. Ho explica així: "No passa res que no passés fa vint anys".

Montse Serra